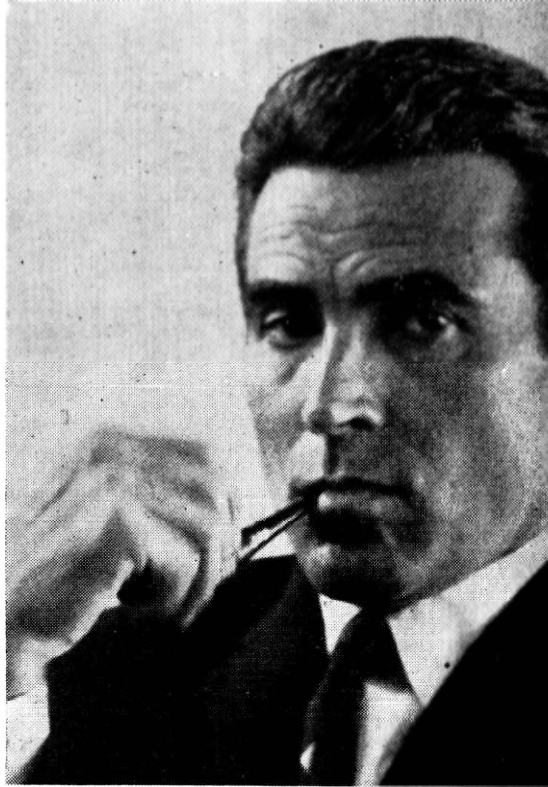

Lume, soră lume...

Un personaj din Regele Lear are o replică ale cărei ecouri străbat prin veacuri de superstiție : „Prostia lumii n-are margini ; auzi, cînd valurile vieții ne sînt potrivnice (și adesea valurile și le face omul), ne apucăm să-nvinuim de nenorocirile noastre soarele, luna și stelele, ca și cum ele ne-ar sili să fim netrebnici. Proști prin decret cerese ; hoți, pungăși și mișei prin împărăteasca poruncă a sferelor ; bețivi, mincinoși și preacurvari prin influența mișcării planetelor ; ca și cum tot ce-î spureat în noi s-ar datora unor puteri supranaturale”...

Adevărul este că trăim într-o lume profund neliniștită. Și poate că am fi mai liniștiți dacă ne-am cunoaște-o mai bine.

Mutațiile social-politice intervenite în lumea contemporană au căpătat deseori în vremea din urmă aspecte brutale. Organisme sau persoane care utilizează lexicul revoluționar în exprimarea lor publică, s-au invederat adesea ca expresii ale unui conservatorism de cea mai clasică specie, dacă nu chiar apărători fundamentali ai unor concepții ostile progresului, de natura imperiilor revolute.

Telegramele agenților de informație oferă din abundență asemenea exemple tipice.

Dacă nu se trece cu vederea nici faptul, deosebit de îngrijorător, că în unele țări se manifestă, sub diferite formule, o recrudescență a luărilor de poziție reacționare, sau pur și simplu fasciste, nu este deloc dificil să constatăm că ideile ce se vehiculează astăzi în lume nu corespund totdeauna cu progresul inerent al societății cu care unii politologi își adorm aprehensiunile și neliniștile într-o beție de noțiuni pseudo-științifice despre „coexistența pașnică dintre ideologii”.

Într-o asemenea lume nesigură, eforturile gigantice și salutare pe care ofensiva ideilor socialismului le depune pentru asigurarea progresului istoric al umanității, oferă națiunilor singura certitudine, singurul depozit de speranță și singura cale pentru depășirea acestui tragic impas.

În acest efort, nu mai este un secret pentru nimeni că România joacă un rol pozitiv, foarte important, la toate eșaloanele luptei mondiale pentru justiție și echitate și pentru pace.

În acest peisaj specific, de acută actualitate, omenirea își face probleme de conștiință. Raportul între idei și oameni capătă azi proporții impresionante la care niciodată

în trecut lumea n-a crezut că se poate ajunge. Agresiunea morală și politică și alienarea socială sînt efecte maligne ale unei situații anormale pe care nimeni și nimic din istoria cugetului omenesc nu le-ar fi prevăzut într-o civilizație evoluată ca a noastră, în afara spiritelor ei pesimiste. Dar lumea de azi, cu posibilitățile ei nelimitate de informație și de acțiune, nu se poate totuși resemna la strigătele în deșert de pe culmile disperării. Și tocmai de aceea o însemnătate fără precedent în istorie a căpătat preocuparea tuturor națiunilor pentru educație, știință și cultură, preocupare ce denumesc și organismul special creat al Organizației Națiunilor Unite care și-a consacrat un an întreg de activitate, anul 1970, cercetărilor și acțiunilor pe scară internațională dedicate acestui unic țel : problemele educației contemporane.

Rezultatele practice și teoretice ale „anului educației“ sînt încă în curs de confruntare, însă toate publicațiile UNESCO, ale organismelor și instituțiilor asimilate din lumea întreagă, au trebuit să cadă de acord că este necesar să reorganizăm și să îmbunătățim întregul sistem de predare a cunoștințelor despre lumea în care trăim, vechile sisteme dovedindu-se necorespunzătoare față de situația reală a raportului dintre idei și oameni în lumea de azi, cum zicem noi, față de raportul dintre civilizația materială și conștiința socială.

Toate aceste constatări au condus, cu unanimitate de glasuri, la concluzia că de educația lumii de azi nu se mai pot ocupa numai profesioniștii pedagogiei și că este absolut necesar ca problema educației să preocupe ansamblul factorilor de guvernămînt din toate țările și să devină o problemă de interes comun a tuturor păturilor societății, pentru că lipsa de opinie, toleranța, manifestările de indiferență și defensivă față de încălcarea regulilor elementare ale civilizației nu fac decît să încurajeze și să creeze un climat favorabil extinderii fenomenelor negative semnalate : mizeria, ignoranța, agresiunea, violența, parazitismul, nepăsarea socială față de truda și suferințele celor mulți, disprețul criminal față de năzuințele de pace, justiție și libertate ale oamenilor.

Este inutil să evocăm, încă și încă o dată, caracterul nociv al unor asemenea practici și atitudini, rolul lor nefast în alienarea raporturilor normale dintre oameni, efectul lor dezastruos cu osebire asupra educării și formării tineretului.

Am cunoscut, în activitatea mea personală și profesională, oameni și instituții de cultură din mai multe țări, pentru care această situație anormală apărea „fără ieșire“. Dezolarea lor era uneori cu atât mai dureroasă, cu cît ei îmi aduceau și exemple de fenomene negative din însăși societatea pe care o construiește socialismul. Prin urmare, se întrebau ei nedumeriți, nu numai capitalismul, dar și „socialismul generează monștri ?“ Evident, exemplele lor, prezentate adesea exagerat în scopul de a furniza alte argumente pesimiste, nu erau semnificative și cu atât mai puțin tipice pentru sistemul nostru ; însă o critică nu poate fi respinsă „de plano“. atunci cînd există în ea măcar un grăunte de adevăr, iar cel ce o face — chiar dacă insuficient informat — nu „clevește“ neapărat de pe poziții ostile.

În ceea ce privește noțiunea de „socialism“, nelămuririle sînt determinate deseori de confuzia de termeni care circulă azi nestingherită prin multe țări, după cum și despre „revoluție“ se emit părerile cele mai infantile. Irealitatea lor nu mai surprinde astăzi pe nimeni.

Chestiunea este totuși prea serioasă ca să o expediem în sfera hermeneuticii, a teoriei interpretărilor, și dacă în ograda altora nu obișnuim să intrăm nepofuți, și nici nu ne place să dăm lecții celor în cauză, e bine totuși să luăm act de puținele triste realități incontestabile, a căror remediere grabnică știm tot atât de bine că intră în obligațiile noastre, ale civilizației noastre socialiste. Dar dacă „nu există pădure fără uscături“, totuși, nu, hotărît nu socialismul e acela care generează monștri, ci tocmai dimpotrivă, socialismul a fost și este acela care luptă fără răgaz pentru ca excrescențele maligne de pe trupul sănătos al umanității să fie pe deplin și definitiv iradiate : ignoranța, exploatarea, războiul.

În ceea ce privește opțiunile și principiile filozofice și politice ale națiunii noastre socialiste, am arătat și am dovedit cu consecvență despre ce este vorba, pentru acum și pentru mai tirziu, și nu este locul s-o repetăm. Calea României este azi betonată cu certitudine, traduse în fapte pe care nu le mai contestă nici adversarii socialismului, în acte de creație practică și teoretică de valoare națională și internațională.

Acestea reprezintă pentru România marxism-leninismul creator și constituie baza întregii educații pe care o facem în toate domeniile de activitate. Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologic și al activității politice și cultural-educative, și în special concluziile ei, înfățișate pe larg de secretarul general al partidului, au oferit o imagine clară a orientării noastre în legătură cu trăsăturile caracteristice ale vieții sociale interne și cu principalele aspecte ale situației internaționale. Pentru noi lucrurile sînt clare și nu-mi propun să insist asupra lor, cu toate că abia de-acum în-

„Zodia taurului“ de Mihnea Gheorghiu, Teatrul Național din Craiova. Regia. Vlad Mugur ; scenografia, Florica Mălureanu.

colo ne revin sporite obligații, celor ce lucrăm în științele sociale, tuturor oamenilor de cultură legați de realitățile poporului român, de a elabora noi lucrări teoretice care să dezvolte tezele de bază ale politicii și ideologiei marxist-leniniste ale partidului nostru, pentru a înlesni aprofundarea lor de către toți oamenii muncii.

Acum e mai multă nevoie ca oricând să vorbim despre teatrul românesc și despre arta dramatică ca factor de educație multilaterală și să-i apărăm cîștigurile incontestabile.

Ne consumăm glasul și energia, punem suflet în revirimentul dorit, combătînd cele două extreme : întoarcerea la ceea ce a fost „mult mai înainte“ sau întoarcerea la ceea ce a fost „mai înainte“. Ambele forme ale inerției acesteia reprezintă luări de poziții în necunoștință de cauză și evident retrograde.

Avem timp destul să teoretizăm. Acum este important ca teatrul să-și demonstreze utilitatea intelectuală și națională, în lumea de azi.

Un dramaturg cu state de serviciu, sătul de formulele antiistorismului, ne invita, nu de mult, să ne „întoarcem la clasici“, invocîndu-l pe Nottara. Dar „clasicismul“ marelui actor se cheamă, în veacul nostru, academism.

Un prozator inteligent, care serie esuri despre socialism, afirma într-un hebdomadar că „marxismul respinge orice academism“ și avea, într-un fel, dreptate. Avea dreptate dacă „academismul“ acesta subînțelege limite uscate, prestabilite, mai ales formale, în creația de artă. Dar trebuie să știm că formele fixe din „Arta Poetică“ a lui Boileau sînt academice în sens peiorativ, adică neinsuflețite, convenționale, numai dacă le adoptăm în cadrul strîmt al literaturii aristocratice, de clasă, în care au fost create, întorcîndu-ne în chip artificial și ridicol în „ordinea“ unui trecut în veci apus. Mai există însă și un academism al „libertății“ anarhice, al anti-teatrului, al anti-literaturii și al tuturor modelor și modelelor neo-convenționale, care au demonstrat în ultimul deceniu caducitatea formelor fără istorie ale noului dogmatism. De asemenea respinse de marxism. Au început să ne plictisească apetiturile de „contemporaneitate“ ale literatorilor din generația spontanee, pierduți tot atît de repede pe cît au apărut, în abundența de spumă artificială în care se scaldă sufocat spectatorul teatrului abandonat de har, într-„o lume ne bună, ne bună, ne bună“...

O instituție (ca și un om) de la care nu ai nimic de învățat, care nu servește la nimic, fie ea „clasică“ sau „contemporană“, nu are viața lungă. Că așa-i lumea, trecătoare...